

EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS PARLAMENTS

PADOME

Briselē, 2024. gada 7. maijā
(OR. en)

2023/0077/B(COD)

PE-CONS 2/24

ENER 11
ENV 27
CLIMA 17
COMPET 22
CONSOM 6
FISC 3
CODEC 28

LEĢISLATĪVIE AKTI UN CITI DOKUMENTI

Temats: EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA, ar ko groza
Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 attiecībā uz Savienības
elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanu

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES
DIREKTĪVA (ES) 2024/...**

(... gada ...)

**ar ko groza Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944
attiecībā uz Savienības elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanu**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu¹,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu²,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru³,

¹ OV C 293, 18.8.2023., 112. lpp.

² OV C, C/2023/253, 26.10.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/253/oj>.

³ Eiropas Parlamenta 2024. gada 11. aprīļa nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes ... lēmums.

tā kā:

- (1) Kopš 2021. gada septembra elektroenerģijas tirgos ir novērotas ļoti augstas cenas un liels svārstīgums. Kā norādīts Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūras (ACER) 2022. gada aprīļa galīgajā novērtējumā par ES elektroenerģijas vairumtirgus modeli, tas galvenokārt izriet no augstās cenas gāzei, ko izmanto elektroenerģijas ražošanai.
- (2) Krievijas agresijas kara eskalācija pret Ukrainu, kas ir Enerģētikas kopienas līguma⁴ līgumslēdzēja puse, un ar to saistītās starptautiskās sankcijas kopš 2022. gada februāra ir izraisījušas gāzes krīzi, radījušas traucējumus globālajos enerģijas tirgos, saasinājušas augsto gāzes cenu problēmu un būtiski ietekmējušas elektroenerģijas cenas. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir radījis arī nenoteiktību par citu tādu preču piegādi kā akmeņogles un jēlnafta, ko izmanto elektroenerģijas ražošanas iekārtās. Minētā nenoteiktība ir izraisījusi elektroenerģijas cenu ievērojamu papildu svārstīgumu. Vairāku kodolreaktoru ierobežotā pieejamība un mazie saražotās hidroenerģijas apjomi ir vēl vairāk pastiprinājuši elektroenerģijas cenu pieaugumu.

⁴ OV L 198, 22.7.2006., 18. lpp.

- (3) Reaģējot uz minēto situāciju, Komisija 2021. gada 13. oktobra paziņojumā “Augošās enerģijas cenas: pretdarbības un atbalsta instrumenti” ierosināja pasākumu rīkkopu, ko Savienība un tās dalībvalstis var izmantot, lai novērstu augsto enerģijas cenu tūlītējo ietekmi uz mājsaimniecību lietotājiem un uzņēmumiem, tostarp ienākumu atbalsta, nodokļu atvieglojumu, enerģijas taupīšanas un uzkrāšanas pasākumi, un stiprinātu noturību pret turpmākiem cenu satricinājumiem. Komisija 2022. gada 8. marta paziņojumā “*REPowerEU*: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai” izklāstīja virkni papildu pasākumu, lai rīkkopu stiprinātu un reaģētu uz enerģijas cenu kāpumu. Komisija 2022. gada 23. martā arī izveidoja pagaidu valsts atbalsta regulējumu, lai ar dažām subsīdijām varētu mazināt augsto enerģijas cenu ietekmi.
- (4) Komisija 2022. gada 18. maija paziņojumā nāca klajā ar savu “plānu *REPowerEU*”, kas ieviesa papildu pasākumus, kas vērsti uz enerģijas taupīšanu, energoapgādes dažādošanu, palielinātu energoefektivitātes mērķrādītāju un atjaunojamās enerģijas paātrinātu izvēršanu ar mērķi samazināt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, tostarp priekšlikumu 2030. gadam izvirzīto Savienības atjaunojamās enerģijas bruto galapatēriņa mērķrādītāju palielināt līdz 45 %. Turklāt Komisijas 2022. gada 18. maija paziņojumā “Elektroenerģijas tirgus īstermiņa intervences un ilgtermiņa uzlabojumi elektroenerģijas tirgus modelī: rīcības virziens” ne tikai izklāstīti papildu īstermiņa pasākumi augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai, bet arī noteiktas potenciālās jomas elektroenerģijas tirgus modeļa uzlabošanai un paziņots par nodomu novērtēt minētās jomas nolūkā mainīt tiesisko regulējumu.

- (5) Lai steidzami risinātu enerģijas cenu krīzes un drošības problēmas, kā arī cenu kāpumu iedzīvotājiem, Savienība pieņēma vairākus tiesību aktus, tostarp Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2022/1032⁵, ar ko noteica stingru gāzes uzglabāšanas režīmu, un Padomes Regulu (ES) 2022/1369, ar ko paredzēja efektīvus gāzes un elektroenerģijas pieprasījuma samazināšanas pasākumus⁶, Padomes Regulu (ES) 2022/1854⁷, ar ko noteica cenu ierobežošanas režīmus, lai nepieļautu negaidītu papildu peļņu ne gāzes, ne elektroenerģijas tirgos, un Padomes Regulu (ES) 2022/2577⁸, ar ko noteica pasākumus, lai paātrinātu atļauju piešķiršanas procedūras atjaunīgās enerģijas iekārtām.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/1032 (2022. gada 29. jūnijs), ar ko groza Regulas (ES) 2017/1938 un (EK) Nr. 715/2009 attiecībā uz gāzes uzglabāšanu (OV L 173, 30.6.2022., 17. lpp.).

⁶ Padomes Regula (ES) 2022/1369 (2022. gada 5. augusts) par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem (OV L 206, 8.8.2022., 1. lpp.).

⁷ Padomes Regula (ES) 2022/1854 (2022. gada 6. oktobris) par ārkārtas intervenci augsto enerģijas cenu problēmas risināšanai (OV L 261 I, 7.10.2022., 1. lpp.).

⁸ Padomes Regula (ES) 2022/2577 (2022. gada 22. decembris), ar ko nosaka satvaru atjaunīgās enerģijas apguves paātrināšanai (OV L 335, 29.12.2022., 36. lpp.).

- (6) Labi integrēts enerģijas tirgus, kura pamatā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1999⁹, (ES) 2019/942¹⁰ un (ES) 2019/943¹¹ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001¹², (ES) 2018/2002¹³ un (ES) 2019/944¹⁴, visas kopā dēvētas par paketi “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, kas pieņemta 2018. un 2019. gadā, ļauj Savienībai visos apstākļos gūt ekonomisku labumu no vienotā enerģijas tirgus, nodrošinot piegādes drošību un turpinot dekarbonizācijas procesu, lai sasniegtu Savienības klimatneitralitātes mērķi. Pārrobežu savienojamība ļauj panākt arī drošāku, uzticamāku un efektīvāku energosistēmas darbību un vairo noturību pret īstermiņa cenu satricinājumiem.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.).

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2002 (2018. gada 11. decembris), ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 328, 21.12.2018., 210. lpp.).

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

- (7) Lai stiprinātu iekšējo enerģijas tirgu un lai sasniegtu klimata un enerģētikas pārkārtošanas mērķus, ir vajadzīga Savienības enerģētiskā pamatīga modernizācija, kas nodrošina, ka tīkls spēj uzņemt krietni lielāku atjaunojamās enerģijas ražošanas jaudu, ko raksturo no laikapstākļiem atkarīgi mainīgi saražotie apjomi un mainīgi elektroenerģijas plūsmas modeļi visā Savienībā, un kas spēj apmierināt jaunu pieprasījumu, piemēram, saistībā ar elektrotransportlīdzekļiem un siltumsūkņiem. Investīcijas tīklos iekšzemē un pāri robežām ir ļoti svarīgas iekšējā elektroenerģijas tirgus pareizai darbībai, tostarp piegādes drošībai. Šādas investīcijas ir nepieciešamas, lai atjaunojamo enerģiju un pieprasījumu integrētu kontekstā, kurā šie abi aspekti atrodas tālāk viens no otra nekā iepriekš, un galu galā sasniegtu Savienības klimata un enerģētikas mērķrādītājus. Tāpēc jebkurai Savienības elektroenerģijas tirgus reformai būtu jāveicina integrētāks Eiropas enerģētiskais, lai nodrošinātu, ka katra dalībvalsts sasniedz elektrotīklu savienojamības līmeni saskaņā ar elektrotīklu starpsavienojumu mērķrādītāju 2030. gadam, proti, vismaz 15 %, ievērojot Regulas (ES) 2018/1999 4. panta d) punkta 1. apakšpunktu, ka minētā starpsavienojuma jauda pēc iespējas tiek izmantota pārrobežu tirdzniecībai un ka tiek būvēts vai modernizēts Savienības enerģētiskais un savienojamības infrastruktūra, piemēram, Savienības kopīgu interešu projekti, kā noteikts, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2022/869¹⁵. Visiem Savienības iedzīvotājiem un uzņēmumiem vajadzētu būt nodrošinātai pienācīgai savienojamībai, jo tas tiem var radīt ievērojamas iespējas piedalīties Savienības enerģētikas pārkārtošanā un digitālajā pārveidē. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tālākajiem reģioniem, kā minēts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 349. pantā, kurā atzīts, ka tiem ir īpaši ierobežojumi, un šajā sakarā ļauts pieņemt īpašus pasākumus.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (2022. gada 30. maijs) par Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādņēm un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 un (ES) 2019/943 un Direktīvas 2009/73/EK un (ES) 2019/944 un atceļ Regulu (ES) Nr. 347/2013 (OV L 152, 3.6.2022., 45. lpp.).

- (8) Pašreizējais elektroenerģijas tirgus modelis cita starpā ir palīdzējis radīt jaunus un inovatīvus produktus, pakalpojumus un pasākumus elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgos, atbalstot energoefektivitāti un atjaunojamās enerģijas ieviešanu un uzlabojot izvēles iespējas, lai palīdzētu patērētājiem samazināt rēķinus par enerģiju, tostarp izmantojot maza mēroga ražošanas iekārtas un jaunpakalpojumus pieprasījuma reakcijas nodrošināšanai. Nākotnes elektroenerģijas tirgu un sistēmu galvenais elements Savienībā ir energosistēmas digitalizācijas potenciāla izmantošanai, piemēram, patērētāju aktīvai līdzdalībai. Tajā pašā laikā ir jārespektē patērētāju izvēle un jāļauj patērētājiem gūt labumu no dažādiem līgumu piedāvājumiem un jāpasargā mājsaimniecību lietotājus no augstām cenām enerģētikas krīzes laikā. Energosistēmas integrācija ir iecerēta kā visas energosistēmas plānošana un ekspluatācija, kas ietver daudz dažādu enerģijas nesēju, infrastruktūru un patēriņa sektoru, radot ciešākas saites starp tiem sinerģijā vienam ar otru un ar digitalizācijas atbalstu nolūkā panākt drošu, cenas ziņā pieejamu, uzticamu un ilgtspējīgu enerģiju.
- (9) Saistībā ar enerģētikas krīzi ir atklājies, ka pašreizējam elektroenerģijas tirgus modelim ir vairāki trūkumi un negaidītas sekas, kas saistīti ar augsto un svārstīgo fosilā kurināmā cenu ietekmi uz īstermiņa elektroenerģijas tirgiem, kas pakļauj mājsaimniecības un uzņēmumus spējiem cenu kāpumiem un tā rezultātā ietekmē to elektroenerģijas rēķinus.

- (10) Atjaunojamās enerģijas un tīru, elastīgu tehnoloģiju ātrāka ieviešana ir ilgtspējīgākais un rentablākais veids, kā strukturāli samazināt pieprasījumu pēc fosilā kurināmā elektroenerģijas ražošanai un radīt tieša elektroenerģijas patēriņa iespēju, šajā nolūkā izmantojot enerģijas pieprasījuma elektrifikāciju un energosistēmas integrāciju. Pateicoties zemām darbības izmaksām, atjaunojamie energoresursi var pozitīvi ietekmēt elektroenerģijas cenas visā Savienībā un samazināt fosilā kurināmā patēriņu.
- (11) Izmaiņām elektroenerģijas tirgus modelī būtu jānodrošina, ka ieguvumi, ko sniedz arvien plašāka atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošana un enerģētikas pārkārtošana kopumā, nonāk līdz patērētājiem, tostarp vismazāk aizsargātajiem, un galu galā pasargā tos no enerģētiskās krīzes un novērš to, ka vairāk mājsaimniecību lietotāju nokļūst enerģētiskās nabadzības slazdā. Minētajām izmaiņām būtu jāmazina augsto fosilā kurināmā, jo īpaši gāzes, cenu ietekme uz elektroenerģijas cenām, lai ļautu mājsaimniecību lietotājiem un uzņēmumiem ilgtermiņā gūt labumu no cenas ziņā pieejamas un drošas enerģijas no ilgtspējīgiem atjaunojamiem un mazoglekļa avotiem, kā arī no energoefektīviem risinājumiem enerģijas izmaksu samazināšanā kopumā, kas varētu mazināt vajadzību pēc elektrotīkla un ražošanas jaudas paplašināšanas.
- (12) Elektroenerģijas tirgus modeļa reforma tiecas panākt, ka veidojas pieejamas un konkurētspējīgas elektroenerģijas cenas visiem patērētājiem. Tādējādi minētajai reformai būtu jāsniedz labums ne vien mājsaimniecību lietotājiem, bet arī Savienības rūpniecības nozaru konkurētspējai, veicinot investīcijas tīrajās tehnoloģijās, kas tām vajadzīgas, lai virzītos uz neto nulles emisijām. Enerģētikas pārkārtošana Savienībā ir jāatbalsta ar spēcīgu tīro tehnoloģiju ražošanas bāzi. Minētā reforma atbalstīs cenas ziņā pieejamu rūpniecības elektrifikāciju un Savienības līderpozīciju pasaulē tīras enerģijas tehnoloģiju pētniecības un inovācijas jomā.

- (13) Tīkla pieslēguma procedūrās jaunu elektroenerģijas ražošanas iekārtu un pieprasījuma iekārtu, jo īpaši atjaunojamās enerģijas staciju, pieslēgšana tīklam bieži kavējas. Viens no šādas kavēšanās iemesliem ir pieejamās tīkla jaudas trūkums investora izraudzītajā vietā, kas nozīmē, ka ir vajadzīgi tīkla paplašinājumi vai nostiprinājumi, lai iekārtas savienotu ar sistēmu drošā veidā. Jauna prasība elektroenerģijas sistēmu operatoriem gan pārvades, gan sadales līmenī publicēt un atjaunināt informāciju par jaudu, kas pieejama jauniem savienojumiem to darbības apgabalos, ļautu investoriem vieglāk piekļūt informācijai par tīkla jaudas pieejamību sistēmā un tādējādi paātrinātu lēmumu pieņemšanu, kas savukārt paātrinātu nepieciešamo atjaunojamās enerģijas izvēršanu. Sadales sistēmu operatoriem minētā informācija būtu regulāri, vismaz reizi ceturksnī, jāatjaunina. Lai gan dalībvalstīm būtu jāspēj lemt minēto prasību nepiemērot elektroenerģijas uzņēmumiem, kas apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju vai kas apkalpo mazas, izolētas sistēmas, tām būtu jānodrošina minētie uzņēmumi minēto informāciju sniegt sistēmas lietotājiem reizi gadā un šajā nolūkā tām būtu jāveicina sadarbība starp sadales sistēmu operatoriem. Sadales sistēmu operatoriem būtu arī jāpublicē kritēriji, ko izmanto, lai noteiktu pieejamās tīkla jaudas, piemēram, esošās pieprasījuma un ražošanas jaudas, pieņēmumi, kas izdarīti, lai novērtētu papildu sistēmas lietotāju iespējamu turpmāku integrāciju, attiecīgā informācija par iespējamu enerģijas apcirpšanu un attiecīgās gaidāmās tīkla attīstības prognozes.

- (14) Turklāt, lai risinātu problēmu, kas saistīta ar ilgo atbildes laiku uz pieprasījumiem par pieslēgumu tīklam, sadales sistēmu operatoriem būtu jāsniedz skaidra un pārredzama informācija sistēmas lietotājiem par to pieslēguma pieprasījumu statusu un apstrādi. Sadales sistēmu operatoriem šāda informācija būtu jāsniedz trīs mēnešu laikā no pieprasījuma iesniegšanas dienas un būtu regulāri jāatjaunina, vismaz reizi ceturksnī.
- (15) Teritorijās, kurās elektrotīkliem ir ierobežota tīkla jauda vai tās nav vispār, tīkla lietotājiem, kas pieprasa tīkla pieslēgumu, būtu jāspēj gūt labumu no nekonstanta, elastīga pieslēguma līguma noslēgšanas. Pieslēguma līgumā, piemēram, varētu ņemt vērā enerģijas uzkrāšanu vai ierobežot laiku, kurā elektrostacija elektroenerģiju var ievadīt tīklā, vai jaudu, ko var eksportēt, ļaujot tai pieslēgties daļēji. Sistēmu operatoriem būtu jāpiedāvā iespēja šādās teritorijās noslēgt elastīga pieslēguma līgumus. Regulatīvajai iestādei vai citai kompetentajai iestādei, ja dalībvalsts tā noteikusi, būtu jāizstrādā satvars sistēmas operatoriem, lai izveidotu šādus elastīgus pieslēgumus, nodrošinot, ka prioritāte tiek piešķirta tīkla nostiprināšanai, kas nodrošina strukturālus risinājumus, pieslēguma līgumi tiek padarīti par konstantiem līgumiem, tiklīdz tīkli ir gatavi, elastīgi pieslēgumi tiek darīti iespējami kā pastāvīgs risinājums teritorijās, kurās tīkla nostiprināšana nav efektīva, un, ciktāl iespējams, tīkla lietotājiem, kuri pieprasa tīkla pieslēgumu, būtu redzami sagaidāmie samazinājuma līmeņi saskaņā ar elastīgā pieslēguma līgumu.

- (16) Enerģētiskās krīzes laikā patērētāji bija pakļauti ārkārtīgi svārstīgām enerģijas vairumtirdzniecības cenām, un viņiem bija ierobežotas iespējas iesaistīties enerģijas tirgū. Tā rezultātā daudzi mājsaimniecību lietotāji ir nonākuši finansiālās grūtībās un nav spējuši apmaksāt savus rēķinus. Vissmagāk tas skāra neaizsargātus un enerģētiskās nabadzības skartus lietotājus, taču ar šādām grūtībām ir saskārušies arī mājsaimniecību lietotāji ar vidējiem ienākumiem. Augstās enerģijas cenas varētu negatīvi ietekmēt arī patērētāju veselību, labklājību un vispārējo dzīves kvalitāti. Tāpēc ir svarīgi uzlabot patērētāju tiesības un aizsardzību, ļaujot patērētājiem gūt labumu no enerģētikas pārkārtošanas, atsaistīt viņu elektroenerģijas rēķinus no īstermiņa cenu svārstībām enerģijas tirgos un līdzsvarot risku starp piegādātājiem un patērētājiem.
- (17) Patērētājiem vajadzētu būt piekļuvei plašam piedāvājumu klāstam, lai viņi varētu izvēlēties tādu līgumu, kas atbilst viņu vajadzībām. Tomēr piegādātāji ir samazinājuši savus piedāvājumus, noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumi ir kļuvuši par retumu un piedāvājumu izvēle ir kļuvusi ierobežota. Patērētājiem vienmēr vajadzētu būt iespējai izvēlēties pieejamu noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu, un piegādātājiem nevajadzētu būt iespējai vienpusēji grozīt līguma noteikumus vai izbeigt līgumu pirms tā termiņa beigām. Tomēr dinamisku cenu līgumi joprojām ir būtiski un atjaunojamo energoresursu plašāka izmantošana patērētājiem var palīdzēt samazināt rēķinus par enerģiju. Dalībvalstīm būtu jāspēj piegādātājus, kuriem ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju un kuri piedāvā tikai dinamiskas cenas līgumus, atbrīvot no pienākuma piedāvāt noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumus, ar noteikumu, ka šādam atbrīvojumam nav negatīvas ietekmes uz konkurenci un ka arī turpmāk tiek nodrošināta pietiekama noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu izvēle.

- (18) Ja piegādātāji nenodrošina, ka to elektroenerģijas portfelis ir pietiekami nodrošināts pret riskiem, elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu izmaiņas var tos pakļaut finansiālam riskam un novest pie bankrota, un to izmaksas pārvirzīt uz patērētājiem un citiem tīkla lietotājiem. Tāpēc piegādātājiem vajadzētu būt pienācīgi nodrošinātiem pret risku, kad tie piedāvā noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumus. Pienācīgā nodrošes stratēģijā būtu jāņem vērā piegādātāju piekļuve pašu elektroenerģijas ražošanai un kapitalizācija, kā arī to pakļautība vairumtirdzniecības tirgus cenu izmaiņām, piegādātāja lielums vai tirgus struktūra. Atbilstošu nodrošes stratēģiju esamību var nodrošināt ar vispārējiem noteikumiem, kurus pārrauga, neveicot atsevišķu piegādātāju pozīciju vai stratēģiju īpašu pārskatīšanu. Spriedzes testi un ziņošanas prasības attiecībā uz piegādātājiem varētu būt rīki, ar ko novērtēt piegādātāju nodrošes stratēģijas.

- (19) Patērētājiem būtu jāspēj izvēlēties piegādātāju, kurš viņiem piedāvā cenu un pakalpojumu, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām. Progress uzskaites un dalītās uzskaites tehnoloģiju jomā apvienojumā ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām nodrošina to, ka atsevišķiem objektiem tehniski ir iespējami vairāki piegādātāji. Lietotājiem būtu jāspēj izvēlēties atsevišķu piegādātāju, jo īpaši elektroenerģijai, ko izmanto, lai darbinātu tādas ierīces kā siltumsūkņi vai elektrotransportlīdzekļi, kuriem ir īpaši liels patēriņš vai kuri arī spēj automātiski pārvirzīt savu elektroenerģijas patēriņu, reaģējot uz cenu signāliem.
- Minētajā nolūkā lietotājiem būtu jāļauj ierīkot vairāk nekā vienu uzskaites un norēķinu punktu, uz kuru attiecas viņu objektu vienotais pieslēguma punkts, tā, lai dažādas ierīces varētu uzskaitīt un piegādāt atsevišķi. Uzskaites punkti būtu skaidri jānošķir viens no otra, un tiem būtu jāatbilst piemērojamajiem tehniskajiem noteikumiem. Noteikumi par saistīto izmaksu sadali būtu jānosaka dalībvalstīm. Dažas viedās uzskaites sistēmas spēj tieši aptvert vairāk nekā vienu uzskaites punktu un tādējādi lietotājiem ļauj vienlaikus noslēgt vairākus elektroenerģijas piegādes līgumus vai enerģijas koplietošanas līgumus.
- Piegādātājiem vajadzētu būt balansatbildībai tikai par tiem uzskaites un norēķinu punktiem, kuriem tie veic piegādi. Turklāt, radot iespēju izmantot specializētus mērīšanas risinājumus, kas ir piestiprināti vai iestrādāti iekārtās ar elastīgām, kontrolējamām slodzēm, galalietotāji var piedalīties citās stimulējošās pieprasījumu reakcijas shēmās, kas nodrošina elastības pakalpojumus elektroenerģijas tirgū un pārvades sistēmu operatoriem un sadales sistēmu operatoriem. Kopumā šādiem pasākumiem vajadzētu būt saderīgiem ar enerģijas koplietošanu un tiem būtu jāveicina pieprasījumu reakcijas plašāka ieviešana un patērētāju iespēju paplašināšana, tādējādi lietotājiem ļaujot vairāk kontrolēt savu enerģijas patēriņu un rēķinus, vienlaikus nodrošinot elektroenerģijas sistēmai papildu elastību piedāvājuma un pieprasījuma svārstību pārvarēšanai.

- (20) Enerģijas piedāvājumu pieaugošās sarežģītības un atšķirīgu tirgvedības prakšu dēļ patērētājiem bieži vien ir grūti pilnībā saprast to, kādas sekas rada piegādātāju piedāvājumi vai līgums, ko viņi paraksta. Konkrētāk, bieži trūkst skaidrības par to, kā tiek noteikta cena, par līguma atjaunošanas nosacījumiem, līguma izbeigšanas sekām vai iemesliem, kāpēc piegādātājs maina noteikumus. Tāpēc piegādātājiem vai tirgus dalībniekiem, kas iesaistīti agregēšanā, pirms līguma noslēgšanas vai pagarināšanas kodolīgā un viegli saprotamā veidā patērētājiem būtu jāsniedz pamatinformācija par enerģijas piedāvājumiem.
- (21) Lai patērētājiem nodrošinātu piegādes nepārtrauktību jo īpaši gadījumos, kad piegādātājs bankrotē, dalībvalstīs vajadzētu būt ieviestam pēdējā garantētā piegādātāja režīmam. Vajadzētu būt iespējai izraudzīties pēdējo garantēto piegādātāju vai nu pirms piegādātāja bankrota, vai arī bankrota brīdī. Šādu pēdējo garantēto piegādātāju var uzskatīt par universālā pakalpojuma sniedzēju. Pēdējais garantētais piegādātājs varētu būt tāda vertikāli integrēta uzņēmuma pārdošanas nodaļa, kas veic arī sadales funkcijas, ar noteikumu, ka tas atbilst Direktīvas (ES) 2019/944 nodalīšanas prasībām. Tomēr tas nenozīmē, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt piegādi par noteiktu nemainīgu minimālo cenu. Ja dalībvalsts uzliek pēdējam garantētam piegādātājam pienākumu piegādāt elektroenerģiju lietotājam, kurš nesāņem tirgū balstītus piedāvājumus, piemēro Direktīvas (ES) 2019/944 5. pantā izklāstītos nosacījumus, un pienākums regulētu cenu var ietvert tikai tiktāl, ciktāl lietotājam ir tiesības gūt labumu no regulētām cenām. Izvērtējot to, vai piedāvājumi, ko sāņem lietotāji, kuri nav mājsaimniecības, ir balstīti tirgū, dalībvalstīm būtu jāņem vērā individuālie komerciālie un tehniskie apstākļi. Ja pirms ...[šīs direktīvas spēkā stāšanās diena] dalībvalsts, izmantojot taisnīgu, pārredzamu un nediskriminējošu procedūru, jau ir izraudzījusies pēdējo garantēto piegādātāju, pēdējā garantētā piegādātāja izraudzīšanai nav nepieciešams sākt jaunu procedūru.

- (22) Enerģijas koplietošana var radīt noturību pret augstu un svārstīgu vairumtirdzniecības tirgus cenu ietekmi uz patērētāju enerģijas rēķiniem, dod iespējas plašākai patērētāju grupai, kuriem citādi nav iespējas kļūt par aktīvu lietotāju finansiālu vai telpisku ierobežojumu dēļ, piemēram, neaizsargātiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem, un veicina atjaunojamās enerģijas plašāku izmantošanu, mobilizējot papildu privātos kapitālieguldījumus un dažādojot atbildības ceļus. Integrējot atbilstošus cenu signālus un uzkrāšanas iekārtas, elektroenerģijas koplietošana var palīdzēt likt pamatus mazāku patērētāju elastības potenciāla izmantošanai. Šajā direktīvā paredzētie noteikumi par enerģijas koplietošanu papildina noteikumus par pašpatēriņu, kas paredzēti Direktīvas (ES) 2018/2001 21. pantā un Direktīvas (ES) 2019/944 15. pantā, jo īpaši attiecībā uz kolektīvo pašpatēriņu.

- (23) Aktīviem lietotājiem, kuriem pieder uzkrāšanas vai ražošanas iekārta vai kuri tādu īrē vai nomā, vajadzētu būt tiesībām par maksu vai bez maksas dalīties ar pārprodukciju un dot iespēju citiem patērētājiem kļūt par aktīviem lietotājiem tieši vai ar trešās personas organizatora starpniecību koplietot atjaunojamo enerģiju ar jaudu līdz 6 MW, kas saražota vai uzkrāta kopīgi nomātās, īrētās vai īpašumā esošās iekārtās. Ja lietotāji piedalās enerģijas koplietošanas shēmās, kas ir lielākas par maziem un vidējiem uzņēmumiem, ar enerģijas koplietošanas shēmu saistītās ražošanas iekārtas uzstādītajai jaudai nevajadzētu pārsniegt 6 MW, un enerģijas koplietošanai būtu jānotiek vietējā vai ierobežotā ģeogrāfiskā teritorijā, kā to noteikušas dalībvalstis. Jebkuru maksājumu par pārprodukcijas sadali par maksu var veikt vai nu tieši starp aktīviem lietotājiem, vai arī automatizēti, izmantojot savstarpējas tirdzniecības platformu. Enerģijas koplietošanas pasākumi balstās vai nu uz privātu līgumisku vienošanos starp aktīviem lietotājiem, vai tiek organizēti ar juridiskas personas starpniecību. Juridiska persona, kas ietver atjaunojamās enerģijas kopienas kritērijus, kā definēts Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 16) punktā, vai iedzīvotāju energokopienas kritērijus, kā definēts Direktīvas (ES) 2019/944 2. panta 11. punktā, varētu ar saviem locekļiem dalīties ar elektroenerģiju, kas saražota iekārtās, kuras tiem pilnībā pieder. Enerģijas koplietošanas aizsardzības un spēcīnāšanas satvarā īpaša uzmanība būtu jāpievērš neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem.

- (24) Enerģijas koplietošana ļauj darboties tādas pašražotas vai uzkrātas elektroenerģijas kolektīvajam patēriņam, ko publiskā tīklā ievada vairāki kopīgi darbojošies aktīvie lietotāji. Dalībvalstīm būtu jāizveido pienācīga IT infrastruktūra, lai konkrētā patēriņa laikposmā lietotāja kopējo uzskaitīto patēriņu varētu administratīvi saskaņot ar pašražotu vai uzkrātu atjaunojamo enerģiju, kuru atskaita no kopējā patēriņa, nolūkā aprēķināt enerģijas komponentu rēķinā, ko izsniedzis piegādātājs, un tādējādi samazināt lietotāja rēķinu par enerģiju. Minēto iekārtu izlaide būtu jāsadala starp agregētajiem patērētāju slodzes profiliem, pamatojoties uz statistiskām, variablām vai dinamiskām aprēķina metodēm, kuras var iepriekš noteikt vai par kurām var vienoties aktīvie lietotāji. Aktīvie lietotāji, kas iesaistīti enerģijas koplietošanā, ir finansiāli atbildīgi par nebalansu, ko tie izraisa, neskarot aktīvo lietotāju iespēju savus balansatbildību deleģēt citiem tirgus dalībniekiem. Visas patērētāju tiesības un pienākumi, kas noteikti Direktīvā (ES) 2019/944, attiecas uz galalietotājiem, kuri iesaistīti enerģijas koplietošanas shēmās. Tomēr mājāsaimniecībām, ja atsevišķām mājāsaimniecībām uzstādītā jauda nepārsniedz 10,8 kW un daudzdzīvokļu namu jauda nepārsniedz 50 kW, nevajadzētu prasīt pildīt piegādātāju pienākumus. Lai ņemtu vērā apstākļus valstī, dalībvalstīm būtu jāspēj pielāgot minētās robežvērtības, proti, līdz 30 kW atsevišķām mājāsaimniecībām un no 40 kW līdz 100 kW – daudzdzīvokļu namiem.

- (25) Nelielas pieslēdzamas saules enerģijas sistēmas kopā ar citām sistēmām un tehnoloģijām varētu veicināt atjaunojamās enerģijas plašāku izmantošanu un iedzīvotāju iesaistīšanos enerģētikas pārkārtošanā. Dalībvalstīm būtu jāspēj veicināt minēto sistēmu ieviešanu, lai mazinātu administratīvo un tehnisko slogu. Regulatīvajām iestādēm būtu jāspēj noteikt tīkla tarifus tādas elektroenerģijas ievadīšanai, kas iegūta no nelielām pieslēdzamām saules enerģijas sistēmām, vai noteikt minēto tarifu aprēķināšanas metodiku. Atkarībā no tā, kāda ir situācija dalībvalstī, iespējams, ka tarifi būtu ļoti zemi vai pat nulle, un vienlaikus tie atspoguļotu izmaksas un būtu pārredzami un nediskriminējoši.
- (26) Neaizsargātie lietotāji un enerģētiskās nabadzības skartie lietotāji būtu pienācīgi jāaizsargā pret elektroenerģijas atslēgšanu, un tiem nevajadzētu ļaut nonākt situācijā, kas spiež viņus atslēgt elektroenerģiju. Tādēļ dalībvalstīm, veicot atbilstošus pasākumus, tostarp aizliedzot atslēgšanu vai citas līdzīgas darbības, būtu jānodrošina, ka neaizsargātie lietotāji un enerģētiskās nabadzības skartie lietotāji ir pilnībā aizsargāti pret elektroenerģijas atslēgšanu. Dalībvalstīm ir pieejami vairāki rīki un laba prakse, kas cita starpā ietver aizliegumus par atslēgšanu visa gada garumā vai sezonāli, parādu novēršanu un ilgtspējīgus risinājumus, lai grūtībās nonākušiem lietotājiem palīdzētu samaksāt rēķinus par enerģiju. Lai noteiktu pienācīgus īstermiņa un ilgtermiņa pasākumus, kas būtu jā dara pieejami neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem, lai tie varētu pārvaldīt savu enerģijas patēriņu un izmaksas, joprojām būtiska nozīme ir piegādātājiem un visām attiecīgajām valsts iestādēm, un piegādātājiem un attiecīgajām valsts iestādēm būtu cieši jāsadarbojas ar sociālā nodrošinājuma sistēmām.

- (27) Patērētājiem ir tiesības izmantot sūdzību procedūras, ko pārvalda viņu piegādātāji, kā arī ārpusstiesas strīdu izšķiršanas procedūras, lai nodrošinātu, ka viņu tiesības tiek īstenotas efektīvi, un lai domstarpību gadījumā ar piegādātājiem, jo īpaši attiecībā uz rēķiniem vai maksājamo summu, viņi nebūtu nelabvēlīgākā situācijā. Ja lietotāji izmanto minētās procedūras, piegādātājiem nevajadzētu izbeigt līgumus, pamatojoties uz faktiem, par kuriem joprojām notiek strīds. Piegādātājiem un lietotājiem būtu jāturpina pildīt savas līgumiskās tiesības un pienākumus, jo īpaši piegādāt elektroenerģiju un maksāt par šo elektroenerģiju, un sūdzību procedūrām nevajadzētu kļūt par pamatu ļaunprātīgai izmantošanai, kas patērētājiem ļauj nepildīt savas līgumsaistības, tostarp rēķinu apmaksāšanu. Dalībvalstīm būtu jāievieš atbilstīgi pasākumi, lai novērstu minēto sūdzību vai ārpusstiesas strīdu izšķiršanas procedūru ļaunprātīgu izmantošanu.

(28) Publiska intervence elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā principā būtu tirgu kropļojošs pasākums. Tāpēc šāda intervence būtu jāveic tikai atbilstošā gadījumā un kā sabiedrisko pakalpojumu saistības, un uz to vajadzētu attiekties īpašiem nosacījumiem. Saskaņā ar šo direktīvu regulētas cenas, tostarp cenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, neatkarīgi no tā, vai pastāv elektroenerģijas cenu krīze, ir iespējamās neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem un pārejas pasākuma veidā – mājsaimniecību lietotājiem un mikrouzņēmumiem. Elektroenerģijas cenu krīzes laikā, kad elektroenerģijas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenas ievērojami pieaug, dalībvalstīm būtu jāļauj uz laiku attiecināt regulēto cenu piemērošanu maziem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem. Elektroenerģijas cenu krīzes laikā attiecībā uz mājsaimniecību lietotājiem un uz maziem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem izņēmuma kārtā un uz laiku būtu jāļauj dalībvalstīm noteikt regulētas cenas, kas ir zemākas par pašizmaksu, ar noteikumu, ka tas nerada izkropļojumus starp piegādātājiem un ka piegādātājiem tiek kompensētas izmaksas, kas saistītas ar piegādi zem pašizmaksas. Tomēr ir jānodrošina, ka šāds cenu regulējums ir mērķtiecīgs un nerada stimulus palielināt patēriņu. Tāpēc šāds cenu regulējuma izņēmuma kārtas un pagaidu pagarinājums būtu jāattiecina uz maksimāli 80 % no mājsaimniecību lietotāju medianālā patēriņa un uz 70 % no iepriekšējā gada patēriņa maziem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem. Padomei pēc Komisijas priekšlikuma būtu jāspēj ar īstenošanas lēmumu izsludināt reģionālu vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzi. Novērtējums par to, vai šāda elektroenerģijas cenu krīze pastāv, būtu jābalsta uz salīdzinājumu ar cenām normālas tirgus darbības laikā un tam tādējādi būtu jāizslēdz iepriekšējo elektroenerģijas cenu krīžu ietekme, kas izsludinātas, ievērojot šo direktīvu.

Šādā īstenošanas lēmumā būtu arī jāprecizē elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanas spēkā esības termiņš, kura laikā piemēro regulēto cenu pagaidu pagarinājumu. Minētajam laikposmam nevajadzētu būt ilgākam par vienu gadu. Ja minētās elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanas nosacījumi joprojām ir izpildīti, Padomei pēc Komisijas priekšlikuma vajadzētu būt iespējai pagarināt īstenošanas lēmuma spēkā esības termiņu. Īstenošanas pilnvaru piešķiršana Padomei ir pamatota, ņemot vērā lēmuma par elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanu būtisko horizontālo ietekmi uz dalībvalstīm un tādējādi ir pamats publiskai intervencei elektroenerģijas piegādes cenu noteikšanā izmantot paplašinātās iespējas. Šāda ietekme ir būtiska gan skarto lietotāju skaita ziņā, gan šādu lietotāju kategoriju nozīmības ziņā. Īstenošanas pilnvaru piešķiršana Padomei arī pienācīgi ņem vērā šāda lēmuma par elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanu politisko raksturu, kas prasa delikātu balansēšanu starp dažādiem politikas apsvērumiem, kas ir centrāli dalībvalstu lēmumā īstenot cenu noteikšanu enerģijai. Attiecībā uz neaizsargātiem lietotājiem un enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem dalībvalstu piemērotais cenu regulējums varētu aptvert 100 % no cenas saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 5. pantu. Jebkurā gadījumā reģionālas vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanai būtu jāgarantē vienlīdzīgi konkurences apstākļi visās dalībvalstīs, ko šāds lēmums ietekmē, un tādējādi jānodrošina, ka nepamatoti netiek kroplots iekšējais tirgus.

- (29) Dalībvalstīm būtu jāspēj saskaņā ar LESD 107. un 108. pantu sniegt atbalstu rūpniecisko lietotāju papildu elektroenerģijas izmaksu segšanai elektroenerģētiskās krīzes un ārkārtīgi smaga cenu pieauguma laikā.

- (30) Tā kā Igaunija, Latvija un Lietuva vēl nav sinhronizētas ar Savienības elektroenerģijas sistēmu, tās saskaras ar ļoti specifiskām problēmām, organizējot balansēšanas tirgus un uz tirgu balstītu papildpakalpojumu iepirkumu. Lai gan sinhronizācijā notiek progress, viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem stabilai sinhronai sistēmas darbībai ir pietiekamu balansēšanas jaudas rezervju pieejamība frekvences regulēšanai. Tomēr, tā kā Baltijas valstis bija atkarīgas no Krievijas sinhronās frekvenču pārvaldības zonas, tās vēl nav bijušas spējīgas izveidot savu balansēšanas tirgu, kas būtu darbotiespējīgs. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir ievērojami palielinājis piegādes drošības risku, kas izriet no tā, ka nav izveidoti savi balansēšanas tirgi. Igaunija, Latvija un Lietuva tāpēc būtu jāatbrīvo no dažu Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta noteikumu prasībām, ciktāl tas ir nepieciešams, lai pārejas laikposmā nodrošinātu sistēmas drošību. Pārejas laikposmi Igaunijai, Latvijai un Lietuvai pēc sinhronizācijas būtu pakāpeniski jāatceļ pēc iespējas drīzāk un jāizmanto, lai izstrādātu piemērotus tirgus instrumentus, kas piedāvā īstermiņa balansēšanas rezerves un citus neaizstājamus papildpakalpojumus, un to ilgumam nevajadzētu pārsniegt minētajam procesam nepieciešamo laiku.
- (31) Ņemot vērā to, ka Kipras pārvades sistēma nav savienota ne ar vienas citas dalībvalsts sistēmu, Kipra, organizējot balansēšanas tirgus un uz tirgu balstītu papildpakalpojumu iepirkumu, saskaras ar ļoti specifiskām problēmām. Tāpēc Kipra būtu jāatbrīvo no Direktīvas (ES) 2019/944 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta prasībām, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu sistēmas drošību pārejas laikposmā, proti, līdz brīdim, kad Kipras pārvades sistēma ar starpsavienotājiem ir savienota ar citu dalībvalstu sistēmu.

- (32) Ar šo direktīvu izveido juridisko pamatu personas datu apstrādei saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679¹⁶. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiek ievēroti visi Regulā (ES) 2016/679 noteiktie principi un pienākumi attiecībā uz personas datu aizsardzību, tostarp attiecībā uz datu minimizēšanu. Ja šīs direktīvas mērķi var sasniegt, neapstrādājot personas datus, datu pārziņiem būtu jāpaļaujas uz anonimizētiem un agregētiem datiem.
- (33) Ciktāl kāds no šajā direktīvā paredzētajiem pasākumiem ir valsts atbalsts, noteikumi par šādiem pasākumiem neskar LESD 107. un 108. panta piemērošanu. Komisija ir kompetenta novērtēt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu.
- (34) Tādēļ Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 būtu attiecīgi jāgroza.
- (35) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, uzlabot integrētā elektroenerģijas tirgus modeli, jo īpaši, lai novērstu nepamatoti augstas elektroenerģijas cenas, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu, šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula), (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

1. pants

Grozījums Direktīvā (ES) 2018/2001

Direktīvas (ES) 2018/2001 4. panta 3. punkta otro daļu aizstāj ar šādu:

“Šajā nolūkā – attiecībā uz tiešām cenu atbalsta shēmām – atbalstu sniedz tirgus piemaksas veidā, kas cita starpā varētu būt mainīga vai fiksēta.

Šā punkta otrā daļa neattiecas uz atbalstu elektroenerģijai, kas iegūta no avotiem, kuri uzskaitīti Regulas (ES) 2019/943 19.d panta 4. punktā un uz kuriem attiecas minētās regulas 19.d panta 1. punkts.”.

2. pants

Grozījumi Direktīvā (ES) 2019/944

Direktīvu (ES) 2019/944 groza šādi:

1) direktīvas 2. pantu groza šādi:

a) panta 8. punktu aizstāj ar šādu:

“8) “aktīvs lietotājs” ir galalietotājs vai kopīgā darbībā iesaistītu galalietotāju grupa, kas patērē vai uzkrāj elektroenerģiju, kura saražota tā objektos ierobežotā telpā vai pašražotu vai koplietotu elektroenerģiju citos objektos, vai kas pārdod pašražoto elektroenerģiju vai piedalās elastības vai energoefektivitātes shēmās, ar noteikumu, ka minētās darbības nav tā primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība;”;

b) iekļauj šādu punktu:

“10.a) “enerģijas koplietošana” ir aktīvo lietotāju veikts tādas atjaunojamās enerģijas pašpatēriņš:

- a) ko ražo vai uzkrāj ārpus objekta vai objektos starp tiem, izmantojot iekārtu, kas tiem pieder vai ko tie pilnībā vai daļēji nomā vai īrē; vai
- b) tiesības uz kuru tiem nodevis cits aktīvs lietotājs par maksu vai bez maksas;”;

c) iekļauj šādu punktu:

“15.a) “noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgums” ir elektroenerģijas piegādes līgums starp piegādātāju un galalietotāju, kas garantē, ka līguma noteikumi, tostarp cena, paliek nemainīgi līguma darbības laikā, tomēr nemainīgas cenas ietvaros tas var ietvert elastīgu elementu ar, piemēram, cenas variācijām maksimumslodžu laikā un ārpus tā, un kas garantē, ka izmaiņas iegūtajā rēķinā var radīt tikai tie elementi, kurus nenosaka piegādātāji, piemēram, nodokļi un nodevas;”;

d) iekļauj šādus punktus:

“24.a) “pēdējais garantētais piegādātājs” ir piegādātājs, kas ir izraudzīts, lai tas pārņemtu elektroenerģijas piegādi tāda piegādātāja lietotājiem, kurš pārtraucis darbību;

24.b) “enerģētiskā nabadzība” ir enerģētiskā nabadzība, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/1791* 2. panta 52. punktā;

24.c) “elastīga pieslēguma līgums” ir saskaņotu nosacījumu kopums elektroenerģijas ražošanas jaudas pieslēgšanai tīklam, kas ietver nosacījumus, lai ierobežotu un kontrolētu elektroenerģijas ievadi pārvades tīklā vai sadales tīklā un ņemšanu no pārvades tīkla vai sadales tīkla;

* Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp.);

e) panta 31. punktu aizstāj ar šādu:

“31) “no atjaunojamiem energoresursiem iegūta enerģija” vai “atjaunojamā enerģija” ir no atjaunojamiem energoresursiem iegūta enerģija jeb atjaunojamā enerģija, kā definēts Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 1. punktā;”;

2) direktīvas 4. pantu aizstāj ar šādu:

“4. pants

Piegādātāja brīva izvēle

Dalībvalstis nodrošina to, ka visi lietotāji var iegādāties elektroenerģiju no pašu izvēlētiem piegādātājiem. Dalībvalstis nodrošina, ka visiem lietotājiem var vienlaicīgi būt vairāk nekā viens elektroenerģijas piegādes līgums vai enerģijas koplietošanas līgums un ka šajā nolūkā lietotājiem ir tiesības uz vairāk nekā vienu uzskaites un norēķinu punktu, ko aptver vienotais pieslēgumpunkts viņu objektam. Ja tas ir tehniski iespējams, viedās uzskaites sistēmas, kas ieviestas saskaņā ar 19. pantu, var izmantot, lai ļautu lietotājiem vienlaikus noslēgt vairāk nekā vienu elektroenerģijas piegādes līgumu vai vairāk nekā vienu enerģijas koplietošanas līgumu.”;

3) iekļauj šādu pantu:

“6.a pants

Elastīga pieslēguma līgumi

1. Regulatīvā iestāde vai, ja dalībvalsts to ir paredzējusi, cita kompetenta iestāde izstrādā satvaru, saskaņā ar kuru pārvades sistēmu operatori un sadales sistēmu operatori piedāvā iespēju slēgt elastīga pieslēguma līgumus teritorijās, kurās jauniem pieslēgumiem tīkla jaudas pieejamība ir ierobežota vai tādas nav vispār, kā publicēts saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 31. panta 3. punktu un 50. panta 4.a punkta pirmo daļu. Minētais satvars nodrošina, ka:

a) parasti elastīgi pieslēgumi nekavē tīkla nostiprināšanu apzinātajās teritorijās;

- b) pēc tīkla izveides, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem, tiek nodrošināta pāreja no elastīga pieslēguma līgumiem uz konstanta pieslēguma līgumiem; un
 - c) teritorijās, kurās regulatīvā iestāde vai, ja dalībvalsts to ir paredzējusi, cita kompetenta iestāde uzskata, ka tīkla izveide nav efektīvākais risinājums, attiecīgā gadījumā kā pastāvīgu risinājumu nodrošina elastīga pieslēguma līgumus, tostarp attiecībā uz enerģijas uzkrāšanu.
2. Šā panta 1. punktā minētais satvars var nodrošināt, ka elastīga pieslēguma līgumos tiek norādīta vismaz šāda informācija:
- a) maksimālais apjoms, kādā elektroenerģija tiek konstanti ievadīta tīklā un ņemta no tīkla, kā arī papildu elastīgā ievadīšanas un ņemšanas jauda, kuru var savienot un diferencēt pēc laika periodiem visa gada griezumā;
 - b) tīkla maksas, kas tiek piemērotas gan konstantai, gan elastīgai ievadīšanas un ņemšanas jaudai;
 - c) elastīgā pieslēguma līguma darbības laiks, par ko ir panākta vienošanās, un paredzētais datums, kurā pieslēgums ir jāpiešķir visam pieprasītajam konstantās jaudas apjomam.

Sistēmas izmantotājam, kas pieslēdzas, izmantojot elastīgu pieslēgumu tīklam, ir jāuzstāda elektroenerģijas kontroles sistēma, kuru sertificējusi pilnvarota sertifikācijas struktūra.”;

4) direktīvas 11. pantu groza šādi:

a) virsrakstu aizstāj ar šādu:

“Tiesības uz noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu un dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu”;

b) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts tiesiskais regulējums ļauj piegādātājiem piedāvāt noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumus un dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumus. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji, kuriem ir uzstādīts viedais skaitītājs, var pieprasīt noslēgt dinamiskas elektroenerģijas cenas līgumu un ka visi galalietotāji var pieprasīt noslēgt noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu vismaz uz vienu gadu ar vismaz vienu piegādātāju un ar jebkuru piegādātāju, kam ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju.

Atkāpjoties no pirmās daļas, dalībvalstis var atbrīvot piegādātāju, kam ir vairāk nekā 200 000 galalietotāju, no pienākuma piedāvāt noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumus, ja:

a) piegādātājs piedāvā tikai dinamiskas cenas līgumus;

- b) atbrīvojumam nav negatīvas ietekmes uz konkurenci; un
- c) galalietotājiem joprojām ir pietiekama noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu izvēle.

Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji vienpusēji negroza noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumu noteikumus un neizbeidz šādus līgumus pirms to termiņa beigām.”;

- c) iekļauj šādus punktus:

“1.a Pirms jebkura līguma, kas minēts šā panta 1. punktā, noslēgšanas vai pagarināšanas galalietotājiem viegli uztveramā veidā skaidri un kodolīgi sniedz kopsavilkumu par būtiskajiem līguma noteikumiem. Minētajā kopsavilkumā izklāsta 10. panta 3. un 4. punktā minētās tiesības un ietver vismaz šādu informāciju:

- a) kopējā cena un tās sadalījums;
- b) skaidrojums par to, vai cena ir nemainīga, mainīga vai dinamiska;
- c) piegādātāja e-pasta adrese un patērētāju palīdzības dienesta tālruna numurs; un
- d) attiecīgā gadījumā informācija par vienreizējiem maksājumiem, īpašiem piedāvājumiem, papildu pakalpojumiem un atlaidēm.

Komisija šajā sakarā sniedz norādījumus.

1.b Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem, kuriem ir noteikta laika, nemainīgas cenas elektroenerģijas piegādes līgumi, nav liegta ne iespēja piedalīties – ja viņi to vēlas – pieprasījumu reakcijā un enerģijas koplietošanā, ne arī iespēja aktīvi ieguldīt valsts elektroenerģijas sistēmai nepieciešamās elastības sasniegšanā.”;

d) panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji galalietotājus pilnībā informē par iespējām, izmaksām un riskiem, kas saistīti ar attiecīgajiem elektroenerģijas piegādes līgumu veidiem, un ka piegādātājiem ir pienākums galalietotājiem sniegt attiecīgu informāciju, tostarp par vajadzību uzstādīt atbilstošu elektroenerģijas skaitītāju. Regulatīvās iestādes:

- a) uzrauga tirgus attīstību, novērtē riskus, ko jaunie produkti un pakalpojumi var ietvert, un novērš ļaunprātīgu praksi;
- b) veic atbilstīgus pasākumus, ja saskaņā ar 12. panta 3. punktu tiek konstatētas nepieļaujamas izbeigšanas maksas.”;

5) iekļauj šādu pantu:

“15.a pants

Tiesības uz enerģijas koplietošanu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka visām māsaimniecībām, mazajiem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem, publiskām struktūrām un, ja dalībvalsts tā nolēmusi, citām galalietotāju kategorijām ir tiesības nediskriminējošā veidā piedalīties enerģijas koplietošanā kā aktīviem lietotājiem vienā un tajā pašā tirdzniecības zonā vai ierobežotākā ģeogrāfiskā teritorijā, kā noteikusi minētā dalībvalsts.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīviem lietotājiem ir tiesības savstarpēji koplietot atjaunojamo enerģiju, pamatojoties uz privātiem līgumiem vai ar juridiskas personas starpniecību. Dalība enerģijas koplietošanā nav aktīvo lietotāju, kas iesaistīti enerģijas koplietošanā, primārā saimnieciskā vai profesionālā darbība.
3. Aktīvie lietotāji var iecelt trešo personu par enerģijas koplietošanas organizatoru šādiem nolūkiem:
 - a) saziņa par enerģijas koplietošanas kārtību ar citām attiecīgām struktūrām, piemēram, piegādātājiem un tīkla operatoriem, tostarp par aspektiem, kas saistīti ar piemērojamiem tarifiem un maksām, nodokļiem vai nodevām;
 - b) atbalsta sniegšana, lai pārvaldītu un balansētu elastīgās slodzes aiz skaitītāja, izkliedētos atjaunojamās enerģijas ražošanas un uzkrāšanas iekārtas, kas ir daļa no attiecīgās enerģijas koplietošanas kārtības;

- c) līgumu slēgšana un rēķinu izrakstīšana aktīvajiem lietotājiem, kas piedalās enerģijas koplietošanā;
- d) atjaunojamās enerģijas ražošanas vai uzkrāšanas iekārtas uzstādīšana un ekspluatācija, tostarp uzskaitē un uzturēšana.

Enerģijas koplietošanas organizators vai cita trešā persona var turēt īpašumā vai pārvaldīt uzkrāšanas vai atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu ar jaudu līdz 6 MW un neskaitīties aktīvs lietotājs, izņemot gadījumus, kad tas ir viens no aktīvajiem lietotājiem, kas piedalās enerģijas koplietošanas projektā. Enerģijas koplietošanas organizators nodrošina nediskriminējošu pakalpojumu sniegšanu un pārredzamas cenas, tarifus un pakalpojumu sniegšanas noteikumus. Attiecībā uz šā punkta pirmās daļas c) apakšpunktu piemēro 10., 12. un 18. pantu. Dalībvalstis nosaka tiesisko regulējumu šā punkta piemērošanai.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka aktīvie lietotāji, kas piedalās enerģijas koplietošanā:

- a) ir tiesīgi uz tīklā ievadītās koplietotās elektroenerģijas apjoma atskaitīšanu no šo lietotāju kopējā uzskaitītā patēriņa laika intervālā, kas nav ilgāks par nebalansa norēķinu periodu, un neskarot piemērojamus nediskriminējošus nodokļus, nodevas un izmaksas atspoguļojošu tīkla maksu;
- b) izmanto visas patērētāju tiesības un pienākumus kā galalietotāji saskaņā ar šo direktīvu;

- c) nav pakļauti prasībai pildīt piegādātāja pienākumus, ja atjaunojamās enerģijas koplietošana notiek starp mājsaimniecībām ar uzstādīto jaudu, kas nepārsniedz 10,8 kW atsevišķām mājsaimniecībām un 50 kW daudzdzīvokļu namiem;
- d) saņem piekļuvi brīvprātīgiem standarta līgumiem ar taisnīgiem un pārredzamiem enerģijas koplietošanas līgumu noteikumiem;
- e) ja rodas konflikts, kas izriet no enerģijas koplietošanas līguma, saņem piekļuvi strīdu ar citiem enerģijas koplietošanas līguma dalībniekiem izšķiršanai ārpusstiesas kārtībā saskaņā ar 26. pantu;
- f) nav pakļauti netaisnīgai un diskriminējošai attieksmei no tirgus dalībnieku vai to balansatbildīgo pušu puses;
- g) ir informēti par iespēju mainīt tirdzniecības zonas saskaņā ar Regulas (ES) 2019/943 14. pantu un par to, ka tiesības uz atjaunojamās enerģijas koplietošanu ir ierobežotas saskaņā ar šā panta 1. punktu;
- h) paziņo enerģijas koplietošanas kārtību attiecīgajiem sistēmas operatoriem un tirgus dalībniekiem, tostarp attiecīgajiem piegādātājiem vai nu tieši, vai ar enerģijas koplietošanas organizatora starpniecību.

Dalībvalstis var pielāgot pirmās daļas c) apakšpunktā minētās robežvērtības saskaņā ar šādiem nosacījumiem:

- a) atsevišķu mājsaimniecību gadījumā robežvērtību var palielināt līdz 30 kW;
 - b) daudzdzīvokļu namu gadījumā robežvērtību var palielināt līdz 100 kW vai – pienācīgi pamatotos īpašos apstākļos, ja ir samazināts daudzdzīvokļu namu vidējais lielums, – samazināt līdz mazākais 40 kW.
5. Ja citas galalietotāju kategorijas, kas piedalās enerģijas koplietošanas shēmās, ir lielākas nekā mazie un vidējie uzņēmumi, piemēro šādus papildu nosacījumus:
- a) ar enerģijas koplietošanas shēmu saistītās ražošanas iekārtas uzstādītās jaudas lielums nepārsniedz 6 MW;
 - b) enerģijas koplietošana notiek vietējā vai ierobežotā ģeogrāfiskā teritorijā, ko noteikusi attiecīgā dalībvalsts.
6. Dalībvalstis nodrošina, ka attiecīgie pārvades sistēmas operatori vai sadales sistēmas operatori vai citas norīkotas struktūras:
- a) monitorē, vāc, validē un paziņo ar koplietoto elektroenerģiju saistītos uzskaites datus attiecīgajiem galalietotājiem un tirgus dalībniekiem vismaz reizi mēnesī un saskaņā ar 23. pantu, un šajā nolūkā izveido piemērotas IT sistēmas;

- b) nodrošina attiecīgu kontaktpunktu, lai:
 - i) reģistrētu enerģijas koplietošanas kārtību;
 - ii) darītu pieejamu praktisku informāciju par enerģijas koplietošanu;
 - iii) saņemtu informāciju par attiecīgajiem uzskaites punktiem, atrašanās vietas maiņu un dalību; un
 - iv) attiecīgā gadījumā skaidri, pārredzami un savlaicīgi validētu aprēķina metodes.
- 7. Dalībvalstis veic pienācīgus un nediskriminējošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka neaizsargātie lietotāji un enerģētiskās nabadzības skartie lietotāji var piekļūt enerģijas koplietošanas shēmām. Šie pasākumi var ietvert finansiālā atbalsta pasākumus vai ražošanas kvotu piešķiršanu.
- 8. Dalībvalstis nodrošina, ka enerģijas koplietošanas projektos, kuri pieder publiskā sektora iestādēm, koplietoto elektroenerģiju dara pieejamu neaizsargātiem lietotājiem vai enerģētiskās nabadzības skartiem lietotājiem vai iedzīvotājiem. To darot, dalībvalstis dara visu iespējamo, lai sekmētu to, ka minētās pieejamās elektroenerģijas daudzums ir vidēji vismaz 10 % no koplietotās elektroenerģijas.
- 9. Dalībvalstis var veicināt tādu nelielu pieslēdzamu saules enerģijas sistēmu uzstādīšanu ēkās un uz tām, kuru jauda nepārsniedz 800 W.

10. Komisija sniedz dalībvalstīm norādījumus, nepalielinot administratīvo slogu, lai palīdzētu izveidot standartizētu pieeju attiecībā uz enerģijas koplietošanu un lai atjaunojamās enerģijas energokopienām un iedzīvotāju energokopienām nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus.
11. Šis pants neskar lietotāju tiesības izvēlēties piegādātāju saskaņā ar 4. pantu un piemērojamos valsts noteikumus par piegādātāju pilnvarošanu.”;

6) iekļauj šādu pantu:

“18.a pants

Piegādātāju riska pārvaldība

1. Regulatīvās iestādes vai, ja dalībvalsts šim nolūkam ir izraudzījusies alternatīvu neatkarīgu kompetento iestādi, šāda izraudzītā kompetentā iestāde, ņemot vērā piegādātāja lielumu vai tirgus struktūru un tostarp attiecīgā gadījumā veicot spriedzes testus, nodrošina, ka piegādātāji:
 - a) ir ieviesuši un īsteno pienācīgas nodrošes stratēģijas, lai ierobežotu elektroenerģijas vairumtirdzniecības piegādes izmaiņu riska ietekmi uz to ar lietotājiem noslēgto līgumu ekonomisko dzīvotspēju, vienlaikus saglabājot likviditāti un cenu signālus no īstermiņa tirgiem;
 - b) veic visus pasākumus, kas ir pamatoti vajadzīgi, lai mazinātu piegādes traucējumu risku.

2. Piegādātāju nodrošes stratēģijas var ietvert elektroenerģijas pirkuma līgumu, kā definēts Regulas (ES) 2019/943 2. panta 77) punktā, izmantošanu vai citus atbilstošus instrumentus, piemēram, regulētā tirgū netirgotus nākotnes līgumus. Ja pastāv pietiekami attīstīti elektroenerģijas pirkuma līgumu tirgi, kas nodrošina efektīvu konkurenci, dalībvalstis var pieprasīt, lai daļa no piegādātāju riska, kas saistīts ar elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu izmaiņām, tiktu segta, izmantojot elektroenerģijas pirkuma līgumus attiecībā uz elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem, atbilstoši pakļautības riskam ilgumam patērētāju pusē, ievērojot Savienības konkurences tiesību aktus.
3. Dalībvalstis cenšas nodrošināt nodrošes produktu pieejamību iedzīvotāju energokopienām un atjaunojamās enerģijas energokopienām un šajā nolūkā ievieš veicinošus nosacījumus.”;

7) direktīvas 27. panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

- “1. Dalībvalstis nodrošina, ka visi māsaimniecības lietotāji un, ja dalībvalstis uzskata par vajadzīgu, mazie uzņēmumi var saņemt universālo pakalpojumu, proti, tiesības saņemt konkrētas kvalitātes elektroenerģiju savā teritorijā par konkurētspējīgām, viegli un skaidri salīdzināmām, pārredzamām un nediskriminējošām cenām. Lai nodrošinātu universālo pakalpojumu, dalībvalstis uzliek sadales sistēmu operatoriem pienākumu pieslēgt lietotājus to tīklam saskaņā ar noteikumiem, nosacījumiem un tarifiem, kas noteikti saskaņā ar 59. panta 7. punktā paredzēto procedūru. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm stiprināt māsaimniecības lietotāju un mazo un vidējo lietotāju, kas nav māsaimniecības, stāvokli tirgū, veicinot brīvprātīgas agregēšanas iespējas, lai nodrošinātu minētās lietotāju kategorijas pārstāvību.”;

8) iekļauj šādu pantu:

“27.a pants

Pēdējais garantētais piegādātājs

1. Ja dalībvalstis vēl nav ieviesušas režīmu attiecībā uz pēdējo garantēto piegādātāju, tās šādu režīmu ievieš, lai nodrošinātu piegādes nepārtrauktību vismaz mājsaimniecības lietotājiem. Pēdējos garantētos piegādātājus ieceļ taisnīgā, pārredzamā un nediskriminējošā procedūrā.
2. Galalietotāji, kas pārcelti pie pēdējiem garantētajiem piegādātājiem, turpina izmantot visas savas lietotāju tiesības, kā noteikts šajā direktīvā.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka pēdējie garantētie piegādātāji nekavējoties paziņo savus noteikumus pārceltajiem lietotājiem un nodrošina pakalpojuma nepārtrauktību šiem lietotājiem laikposmā, kas nepieciešams, lai atrastu jaunu piegādātāju, un vismaz sešus mēnešus.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka galalietotājiem tiek sniegta informācija un tie tiek iedrošināti pāriet uz tirgū balstītu piedāvājumu.
5. Dalībvalstis var pieprasīt, lai pēdējais garantētais piegādātājs piegādā elektroenerģiju mājsaimniecības lietotājiem un mazajiem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem, kuri nesaņem tirgū balstītus piedāvājumus. Šādos gadījumos piemēro 5. pantā izklāstītos nosacījumus.”;

9) iekļauj šādu pantu:

“28.a pants

Aizsardzība pret atslēgšanu

1. Dalībvalstis, veicot atbilstošus pasākumus, tostarp aizliedzot atslēgšanu vai citas līdzīgas darbības, nodrošina, ka neaizsargātie lietotāji un enerģētiskās nabadzības skartie lietotāji ir pilnībā aizsargāti pret elektroenerģijas atslēgšanu. Dalībvalstis šādu aizsardzību nodrošina kā daļu no to politikas attiecībā uz neaizsargātiem lietotājiem, ievērojot 28. panta 1. punktu un neskarot 10. panta 11. punktā izklāstītos pasākumus.

Paziņojot Komisijai par šīs direktīvas transponēšanas pasākumiem, dalībvalstis paskaidro saikni starp šā punkta pirmo daļu un attiecīgajām daļām valsts transponēšanas instrumentos.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka piegādātāji neizbeidz līgumus un neveic lietotāju atslēgšanu tādu iemeslu dēļ, par kuriem lietotāji iesnieguši sūdzību saskaņā ar 10. panta 9. punktu vai uz kuriem attiecas strīdu ārpustiesas izšķiršanas mehānisms saskaņā ar 26. pantu. Šāda sūdzība vai šāda mehānisma izmantošana neietekmē pušu līgumiskās tiesības un pienākumus. Dalībvalstis var veikt atbilstīgus pasākumus, lai izvairītos no procesa ļaunprātīgas izmantošanas.

3. Dalībvalstis veic 1. punktā minētos atbilstīgos pasākumus, lai lietotāji varētu izvairīties no atslēgšanas, kuri var ietvert šādus elementus:
- a) veicināt brīvprātīgus rīcības kodeksus piegādātājiem un lietotājiem, lai novērstu un pārvaldītu gadījumus, kad lietotājiem ir maksājumu parādi; šādi pasākumi var attiekties uz palīdzības nodrošināšanu lietotājiem to enerģijas patēriņa un izmaksu pārvaldīšanā, tostarp atzīmējot neparasti lielu enerģijas kāpumu vai enerģijas izmantošanu ziemas un vasaras sezonās, piedāvājot piemērotus elastīgus maksājumu plānus, konsultāciju pasākumus parādu jautājumos, pašuzskaites rādījumus un uzlabotu saziņu ar lietotājiem un atbalsta aģentūrām;
 - b) veicināt lietotāju izglītošanu un informētību par viņu tiesībām attiecībā uz parādu pārvaldību;
 - c) nodrošināt piekļuvi finansējumam, vaučeriem vai subsīdijām, lai atbalstītu rēķinu apmaksu;
 - d) veicināt un atvieglot skaitītāju rādījumu nodrošināšanu reizi trijos mēnešos vai attiecīgā gadījumā īsākos rēķinu periodos, ja ir ieviesta sistēma, saskaņā ar kuru galalietotājs pats regulāri nolasa skaitītāja rādījumus, lai izpildītu I pielikuma 2. punkta a) un b) apakšpunktā noteiktos pienākumus attiecībā uz rēķinu izrakstīšanas biežumu un rēķinu informācijas sniegšanu.”;

10) direktīvas 31. panta 2. un 3. punktu aizstāj ar šādiem:

- “2. Sadales sistēmas operators nekādā gadījumā nediskriminē sistēmas izmantotājus vai dažu kategoriju sistēmas izmantotājus, tostarp atjaunojamās enerģijas energokopienas un iedzīvotāju energokopienas, jo īpaši par labu saviem saistītajiem uzņēmumiem.
3. Sadales sistēmas operatori sniedz sistēmas izmantotājiem vajadzīgo informāciju, lai efektīvi piekļūtu sistēmai un to izmantotu. Konkrētāk, sadales sistēmu operatori pārredzamā veidā publicē skaidru informāciju par jaudu, kas pieejama jauniem pieslēgumiem to darbības zonā, ar augstu telpiskās detalizācijas pakāpi, ievērojot sabiedrisko drošību un datu konfidencialitāti, tostarp jaudu pieslēguma pieprasījumā un elastīga pieslēguma iespēju pārslogotās zonās. Publikācijā iekļauj informāciju par kritērijiem, ko izmanto jauniem pieslēgumiem pieejamās jaudas aprēķināšanai. Sadales sistēmas operatori minēto informāciju regulāri, vismaz reizi ceturksnī, atjaunina.

Sadales sistēmu operatori pārredzamā veidā sniedz skaidru informāciju sistēmas lietotājiem par viņu pieslēguma pieprasījumu statusu un apstrādi. Šādu informāciju tie sniedz trīs mēnešu laikā pēc pieprasījuma iesniegšanas. Ja pieslēguma pieprasījums nav ne apstiprināts, ne neatgriezeniski noraidīts, sadales sistēmas operatori minēto informāciju regulāri, vismaz reizi ceturksnī, atjaunina.

- 3.a Sadales sistēmas operatori nodrošina sistēmas izmantotājiem iespēju pieprasīt pieslēgumu tīklam un iesniegt attiecīgos dokumentus tikai digitālā formātā.
- 3.b Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 3. punktu integrētiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kuri apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju vai kuri apkalpo mazas, izolētas sistēmas. Dalībvalstis var piemērot zemāku robežvērtību nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju.

Dalībvalstis mudina integrētus elektroenerģijas uzņēmumus, kuri apkalpo mazāk nekā 100 000 pieslēgtu lietotāju, reizi gadā sniegt sistēmas lietotājiem 3. punktā minēto informāciju un šajā nolūkā veicināt sadarbību starp sadales sistēmu operatoriem.”;

11) direktīvas 33. panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“1. Neskarot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/94/ES*, dalībvalstis nodrošina tiesisko regulējumu, kas vajadzīgs, lai veicinātu to, ka sadales tīkliem tiek pieslēgti publiski pieejami un privāti uzlādes punkti, kuriem ir viedās uzlādes funkcija un divvirzienu uzlādes funkcija saskaņā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 20.a pantu. Dalībvalstis nodrošina, ka sadales sistēmu operatori nediskriminējošā veidā sadarbojas ar visiem uzņēmumiem, kam pieder, kuri veido, ekspluatē vai pārvalda elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktus, tostarp attiecībā uz pieslēgumu tīklam.

* Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/94/ES (2014. gada 22. oktobris) par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (OV L 307, 28.10.2014., 1. lpp.)”;

12) direktīvas 59. pantu groza šādi:

a) panta 1. punktu groza šādi:

i) punkta c) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

“c) ciešā sadarbībā ar citām regulatīvajām iestādēm nodrošināt to, ka vienotā piešķiršanas platforma, kas izveidota saskaņā ar Komisijas Regulu (ES) 2016/1719*, ENTSO-E un ES SSO struktūra pilda savas saistības, kas izriet no šīs direktīvas, Regulas (ES) 2019/943, tīkla kodeksiem un vadlīnijām, kas pieņemtas, ievērojot Regulas (ES) 2019/943 59., 60. un 61. pantu, un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, tostarp attiecībā uz pārrobežu jautājumiem, kā arī *ACER* lēmumus, un kopīgi konstatēt vienotās piešķiršanas platformas, ENTSO-E un ES SSO struktūras attiecīgo saistību nepildīšanu; ja regulatīvās iestādes nav spējušas panākt vienošanos četru mēnešu laikā pēc tam, kad sākušās apspriedes nolūkā kopīgi konstatēt saistību nepildīšanu, jautājumu lēmuma pieņemšanai nodod *ACER*, ievērojot Regulas (ES) 2019/942 6. panta 10. punktu;

* Komisijas Regula (ES) 2016/1719 (2016. gada 26. septembris), ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas (OV L 259, 27.9.2016., 42. lpp.).”;

ii) punkta z) apakšpunktu aizstāj ar šādu:

“z) pārraudzīt nepamatotu šķēršļu un ierobežojumu atcelšanu pašražotas elektroenerģijas patēriņa attīstībai, enerģijas koplietošanas, atjaunojamās enerģijas energokopienu un iedzīvotāju energokopienu veidošanai, kā arī šķēršļus un ierobežojumus, kas kavē elastīgas decentralizētas enerģijas ražošanas pieslēgumu saprātīgā termiņā saskaņā ar 58. panta d) punktu.”;

b) panta 4. punktu aizstāj ar šādu:

“4. Regulatīvā iestāde, kas atrodas dalībvalstī, kur atrodas vienotā piešķiršanas platforma, ENTSO-E vai ES SSO struktūras mītne, ir pilnvarota piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas tām struktūrām, kuras nepilda savus pienākumus saskaņā ar šo direktīvu, Regulu (ES) 2019/943 vai jebkuru attiecīgu regulatīvās iestādes vai *ACER* juridiski saistošu lēmumu, vai ierosināt, lai šādas sankcijas piemēro kompetenta tiesa.”;

13) direktīvas 66. pantam pievieno šādus punktus:

“6. Atkāpjoties no 40. panta 4. punkta, pārvades sistēmu operatori Igaunijā, Latvijā un Lietuvā var paļauties uz balansēšanas pakalpojumiem, ko sniedz vietējie elektroenerģijas uzkrāšanas pakalpojumu sniedzēji, ar pārvades sistēmu operatoriem saistīti uzņēmumi un citas pārvades sistēmu operatoriem piederošas iekārtas.

Atkāpjoties no 54. panta 2. punkta, Igaunija, Latvija un Lietuva var atļaut saviem pārvades sistēmu operatoriem un ar pārvades sistēmu operatoriem saistītiem uzņēmumiem turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt un ekspluatēt enerģijas uzkrāšanas iekārtas bez atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras un var atļaut šādai enerģijas uzkrāšanas iekārtai pirkt vai pārdot elektroenerģiju balansēšanas tirgos.

Šā punkta pirmajā un otrajā daļā minētās atkāpes piemēro ne ilgāk kā trīs gadus pēc tam, kad Igaunija, Latvija un Lietuva ir pievienojušās kontinentālās Eiropas sinhronajai zonai. Ja tas nepieciešams piegādes drošības saglabāšanai, Komisija var pagarināt sākotnējo trīs gadu laikposmu ne vairāk kā par pieciem gadiem.

7. Atkāpjoties no 40. panta 4. punkta un 54. panta 2. punkta, Kipra var atļaut savam pārvades sistēmas operatoram turēt īpašumā, attīstīt, pārvaldīt un ekspluatēt enerģijas uzkrāšanas iekārtas bez atklātas, pārredzamas un nediskriminējošas konkursa procedūras.

Šā punkta pirmajā daļā minēto atkāpi piemēro līdz brīdim, kad Kipras pārvades sistēma ar starpsavienojumu ir savienota ar citu dalībvalstu pārvades sistēmām.”;

14) iekļauj šādu pantu:

“66.a pants

Pieklūve enerģijai par pieņemamu cenu elektroenerģijas cenu krīzes laikā

1. Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar īstenošanas lēmumu var izsludināt reģionālu vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzi, ja iestājas šādi nosacījumi:
 - a) pastāv ļoti augstas vidējās cenas elektroenerģijas vairumtirgos, kas vismaz divarpus reizes pārsniedz vidējo cenu iepriekšējos piecos gados un ir vismaz 180 EUR/MWh, un kas, paredzams, saglabāsies vismaz sešus mēnešus, vidējās cenas iepriekšējos piecos gados aprēķins, neņemot vērā tos periodus, kuros bija izsludināta reģionāla vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīze;
 - b) ir vērojams straujš elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu pieaugums 70 % robežās, kas, paredzams, saglabāsies vismaz trīs mēnešus.
2. Īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, norāda tā spēkā esības termiņu, kas var būt laikposms līdz vienam gadam. Saskaņā ar 8. punktā izklāstīto procedūru minēto laikposmu var pagarināt uz secīgiem laikposmiem, kas nepārsniedz vienu gadu.

3. Reģionālas vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšana, ievērojot 1. punktu, nodrošina godīgus konkurences un tirdzniecības apstākļus visās dalībvalstīs, ko ietekmējis šāds īstenošanas lēmums, un tādējādi nodrošina, ka iekšējais tirgus netiek nepamatoti izkropļots.
4. Ja ir izpildīti 1. punktā minētie nosacījumi, Komisija iesniedz priekšlikumu par reģionālas vai Savienības mēroga elektroenerģijas cenu krīzes izsludināšanu, norādot ierosināto īstenošanas lēmuma spēkā esības termiņu.
5. Padome ar kvalificētu balsu vairākumu var grozīt Komisijas priekšlikumu, kas iesniegts, ievērojot 4. vai 8. punktu.
6. Ja Padome ir pieņēmusi īstenošanas lēmumu, ievērojot 1. punktu, dalībvalstis uz šā lēmuma spēkā esības laiku var piemērot mērķtiecīgu pagaidu publisko intervenci cenu noteikšanā elektroenerģijas piegādei maziem un vidējiem uzņēmumiem. Šāda publiskā intervence:
 - a) nepārsniedz 70 % no saņēmēja patēriņa tajā pašā iepriekšējā gada periodā un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
 - b) atbilst 5. panta 4. un 7. punkta nosacījumiem;
 - c) attiecīgā gadījumā atbilst šā panta 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem;
 - d) ir izstrādāta tā, lai līdz minimumam samazinātu negatīvu iekšējā tirgus sadrumstalotību.

7. Ja Padome ir pieņēmusi īstenošanas lēmumu, ievērojot šā panta 1. punktu, dalībvalstis uz minētā lēmuma spēkā esības laiku, atkāpjoties no 5. panta 7. punkta c) apakšpunkta, piemērojot mērķtiecīgas publiskās intervences cenu noteikšanā elektroenerģijas piegādei, ievērojot 5. panta 6. punktu vai šā panta 6. punktu, izņēmuma kārtā un uz laiku drīkst noteikt elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zem pašizmaksas, ja izpildās šādi nosacījumi:
- a) mājsaimniecības lietotājiem noteiktā cena attiecas tikai uz maksimāli 80 % no mājsaimniecību vidējā patēriņa un saglabā stimulu samazināt pieprasījumu;
 - b) starp piegādātājiem nav diskriminācijas;
 - c) piegādātāji pārredzamā un nediskriminējošā veidā saņem kompensāciju par piegādi zem pašizmaksas;
 - d) visi piegādātāji ir tiesīgi iesniegt piedāvājumus par elektroenerģijas piegādes cenu, kas ir zemāka par pašizmaksu, pamatojoties uz vienādiem nosacījumiem;
 - e) ierosinātie pasākumi nekropļo iekšējo elektroenerģijas tirgu.
8. Komisija savlaicīgi pirms saskaņā ar 2. punktu noteiktā termiņa vai spēkā esības beigām novērtē, vai joprojām ir izpildīti 1. punkta nosacījumi. Ja Komisija uzskata, ka 1. punkta nosacījumi joprojām ir izpildīti, tā iesniedz Padomei priekšlikumu pagarināt saskaņā ar 1. punktu pieņemtā īstenošanas lēmuma spēkā esības termiņu. Ja Padome nolemj pagarināt spēkā esības termiņu, attiecībā uz šādu termiņa pagarinājumu piemēro 6. un 7. punktu.

Komisija pastāvīgi izvērtē un uzrauga ietekmi, ko rada jebkādi pasākumi, kas pieņemti saskaņā ar šo pantu, un regulāri publicē šādas novērtēšanas rezultātus.”;

15) direktīvas 69. panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

“2. Komisija līdz 2025. gada 31. decembrim pārskata šīs direktīvas īstenošanu un iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu. Attiecīgā gadījumā Komisija iesniedz leģislatīva akta priekšlikumu kopā ar ziņojumam vai pēc ziņojuma iesniegšanas.

Komisija pārskatīšanā jo īpaši novērtē galalietotājiem piedāvāto pakalpojumu kvalitāti un to, vai lietotāji, jo īpaši neaizsargātie lietotāji un enerģētiskās nabadzības skartie lietotāji, ir pienācīgi aizsargāti saskaņā ar šo direktīvu.”.

3. pants

Transponēšana

1. Līdz ... [seši mēneši no šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas] dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

Atkāpjoties no šā punkta pirmās daļas, dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu 2. panta 2. un 5. punkta prasības līdz ... [24 mēneši no šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas].

Dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to valsts tiesību aktu noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

4. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

5. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

....

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs / priekšsēdētāja*